

epèntesi d'òrigens ultracorrectes, en una llengua on abunda la pèrdia de *r* intervocàlica. —⁴ El gall. *lèria*, de significat curiosament semblant: de vegades molt anàleg, sovint idèntic; és de la família expressiva de *LERO* (*lelo*), veg. *DECH*; mancant indicis que res d'això hagi estat en català, o s'hagi trobat prop de Catalunya, no cal donar-hi gaire valor, i a penes se'n pot parlar per la suposició que un derivat català de la família de *lero*, potser només vagament semblant, pugui haver influït sobre *idea*, etc., o engruixit el grup de mots de terminació i sentit anàlegs. Afegim-hi, amb condicionaments i graus diversos de versemblança o improbabilitat: *encaterinament*; *desori*; *anar a la deriva* una embarcació, anar esmaperduda una persona. —⁵ En grec 'observació' i se'n cita alguna romanalla dialectal antiga, a Bèlgica amb el sentit de 'remordiments d'un moribund' o 'escrúpol', partint sens dubte de la idea d'introspecció. Rar això i ben allunyat en un angle oposat de la Romània, però més encara per l'esfera mental, semàntica i lingüística a què pertany (ètica elevada, no afectiva ni colloquial). És verament abusiu dir amb Montoliu que *senderi* sigui mot «humorístic». Ben al contrari res hi ha que la gent es prengui més seriosament que això de tenir o no tenir *senderi*. El to en què es diu pot ser indulgent, acompanyat d'un somriure bondadós, d'un reny amable, d'una amenaça de mals imminents, però mai no és ni ha estat un mot humorístic. —⁶ Ll. *derosus* «roïdo, corroïdo» (derivat participial de *rodere*, *de-rodere*): ni *derosus* o *derodere* no han estat mai paraules romàniques, ni és concebible un canvi -OSUS > -EÓS, sense comptar que tampoc un passiu ni un mot de tal significat no foren ací adequats o oportuns. —⁷ En general, és veritat, aquests detalls no commouen ni varien gaire el significat i matís de *dereós*, si bé és clar que ens resten seguretat en usar-lo com a prova. 1.ª *Coral* és adjectiu i ha de referir-se a cor en tant que sèu de la passió amorosa; però concorda amb *mal* o amb *amorós*: *amorós coral* 'enamorat de tot cor' o bé *mal coral* 'mal que afecta al cor'? Allò és un poc més planer, això no està pas descartat. 2.ª Si *amorós* és substantiu per 'home enamorat', *mal* podria ser adverbi intensiu; *mal dereós* 'greument enderiat, fortament entestat'; si no, essent *mal* substantiu (la passió amorosa, mirada com una malaltia), tant *coral* i *amorós* com *dereós* serien adjectius o epítets de *mal*: està parlant de «qui hi deu calar» a «la platja valenciana», que ha de «fugir de tals serenes» i d'ell diu que *si'l posseïx el mal amorós i coral*, mal que ell qualifica de *dereós*. El segon *lur* (v. 71) es refereix a elles, i és un genitiu objectiu: 'el mal d'elles', el mal que elles causen. No es pot descartar l'alternativa primera, però aquesta és la que dona un sentit més natural a tot plegat. Chabàs puntua malament: el punt i coma de la fi del vers 61 l'havia de posar a la fi del 59: *ni val per 'i'*; qui hi vol calar i sorgir deu fugir, i aquesta és la persona expressada pel pronom del vers *si'l pos-*

sebeix. El 78 és un incís a posar entre — — i els dos punts precedents hi fan nosa. —⁸ «Tenalles, gaolls o dalls bosquers, *enderins* o cavalls de foch o fogons, tribenes e ballestes», citat pel *DAG*. (vol. II, 114a13, i a IV, 128a, s. v. *gaolls*), del *Consolat de Mar*, ed. de 1518, 102v. D'altra banda «*enderins* o clamalls de foch o fogons» en les *Ordin. dels Drets del Gral.*, de l'any 1481, *AlcM*. Un i altre, doncs, amb *-r* senzilla, i en un derivat en *-ins*, car no és possible, evidentment, d'accentuar *enderins* com voldria *AlcM*. Tanmateix això suposa *anderis* com a primitiu. —⁹ Acabem eliminant dades i semblances que no ens duen enlloc però podria semblar-ho. En *dària* 'en dubte, sense saber quin camí pendre' sembla ser infundat o mal entès, puix que això només consta en el *Tresor* de Griera, i seria menorquí, però quan Moll (en *AlcM*) es limita a donar-ho com a cosa de tan deplorable font, ell que és menorquí i prou que ho sabia si es digués, podem estar segurs que no deu haver-hi tal cosa. És notable la semblança amb el b.-al. ant. *derian* 'dany' (ja en el *Heliland* i en els vells monuments menors) i ags. *derian* (Holthausen, de la família de l'a.-al. ant. *tarnen* 'amagar', b.-al. ant. *der-nian* id.), però, evidentment no pot ser més que una pura i imperfecta coincidència. Tampoc convé donar massa importància a un mall i men. *fèria* 'idea fixa i excitant', usat en les *Contarelles* de Mn. Alcover, i propi d'Alaior i Ciutadella («tu dus molta *fèria* d'anar a caçar»), car es tracta d'una alteració secundària del nostre *dèria* com reconeix *AlcM* (si bé no per influència de *fèria* 'festa', amb el qual no hi ha contacte semàntic, sinó per contaminació de la *f-* dels sinònims *fàlòria* i *fàllera*); almenys, però, té el valor d'indici que la forma *dèria* deu haver-se usat altre temps a Mallorca i Menorca, cosa que no deixa de reforçar el suposat origen àrab. Hi ha un port. popular *idoso*, però no es deu relacionar amb els mots del paràgraf setè i de la nota 2: Carolina Michaëlis (*RLus.* XI, 43-44) l'equipara a *dioso* 'xaruc, vell' (Gil Vicente III, 370, i en el *Canc. Geral.* i *Alex. O.*, 1242); resultarien d'una contaminació d'un **idadoso* (derivat de *idade*) amb *dia*.

Derisió, derisori, V. riure Deriva, derivació, derivar, derivat, V. riu

DERMA o *dermis*, pres del gr. *δέρμα, -ατος*, 'pell'. El que primer prengué peu en la llengua fou *epidermis* [Lab. 1839], del derivat grec d'aquell, *ἐπιδερμής* 'allò que hi ha damunt la pell'; el primitiu *δέρμα* penetrà menys, i la majoria l'adaptaren a l'altre, fent-ne *dermis* [Lab. 1839]. També s'usaren aviat els derivats i compostos *epidèrmic*, *dermografia* [Lab. 1839], *dermologia* [id.]; en lloc de *dermatosi* es digué més aviat *dermatitis* [DOrt.] i d'altres digueren *dermitis*; Ed. Fontserè reclama a Fabra (c. 1925) aquest i un **dermatoid* 'quist' [més aviat seria *-oide*]. CPT.: *Dermostosi; dermatosquelet. Dermatologia,*